

отчаянъ бой съ турци въ 1810 г. край Сливенъ; разказватъ, че той заклалъ 35 души около себе си, докато най-сетно се подпалилъ барутътъ въ чантата му и така билъ разкъсанъ отъ взрива. По-известенъ отъ тѣзи тримата е *Коньо* отъ Драгуданово — „брадатиятъ войвода“, прекаралъ въ Балкана отъ 1810 до 1825 година; макаръ и да ималъ повече отъ сто сражения съ турцитѣ, изгубилъ, обаче, само двама души; умрѣлъ въ Букурещъ. Неговъ ученикъ билъ *Бойчо-войвода* отъ Церапанъ край Търново, постъпилъ въ 1829 г. на руска служба. Следъ сключването на мира силистренския руски комендантъ му заповѣдалъ да разпусне четата си. Бойчо, обаче, се опиталъ пакъ да хване Балкана, но билъ уловенъ и съ двамата си братя билъ изпратенъ на заточение въ Сибиръ. Презъ една нощъ съ сръченъ скокъ отъ крепостната стена тѣ сполучили да избѣгатъ. Единъ отъ братята си счупилъ една кракъ и Бойчо, за да го избави отъ мъки, го заклалъ. Останалитѣ двама стигнали пешъ до Цариградъ, а отъ тамъ на Балкана, гдето Бойчо отъ тогава систематично водилъ въ течение на 21 година хайдушки животъ. Разказватъ, че нѣма такова мѣсто въ Балкана и въ Странджа, което той не е споходилъ. Преоблѣченъ, той спокойно прекарвалъ зимитѣ у добри приятели въ Провадия, Варна и Цариградъ предъ очитѣ на турцитѣ. Падналъ убитъ въ едно сражение съ Зейнилъ паша. Известниятъ, още живиятъ (1878 г.), предводителъ на възстаници *Тотьо войвода* е неговъ ученикъ. Най-бележитъ юнакъ измежду всички български хайдутѣ билъ *Дончо Ватахъ* отъ Копривщица, вѣроятно, сѣратникъ на гонителя на кърджалиитѣ *Дѣдо Никола*. Живѣйки ту по балканскитѣ и родопски височини, ту край устието на Марица, той преследвалъ еднакво, както грабителитѣ-турци, така и султановия низамъ, па и чорбаджиитѣ-българи. Придобититѣ пари раздавалъ на бедни, както християни, тѣй и мохамедани: купувалъ имъ волове и имъ изплащалъ дълговетѣ. Затова той се ползувалъ съ такова уважение срѣдъ българското, гръцкото и турско селско население, че никой нищо не можелъ да му направи. Въ 1843 г. противъ него били изпратени 200 низами отъ Одринъ, отъ които само 60 се върнали живи. Отъ тогава чиновницитѣ го оставили на мира. За него разказватъ, че той притежавалъ свръхестествени — вълшебни — сили, толкозъ повече, че често прекарвалъ край Узункюпрыйския мостъ и дори спѣлъ подъ своדותѣ му; казвали, че тамъ се сръщалъ съ самодиви. Турскитѣ войници били преизпълнени съ суевѣренъ страхъ предъ него. Както едно време албанцитѣ за гръцкия клефтъ Никоцаръ на Олимпъ, така сега низамитѣ разказвали за Дончо, че той е неуязвимъ и дори твърдѣли, че тѣ виждали, какъ отскачатъ отъ него куршумитѣ. До каква степенъ всичко напомняло срѣднитѣ вѣкове се види отъ това, че одринскиятъ паша, честенъ старъ турчинъ, освободилъ хванатия веднажъ и доведения при него Дончо, защото му станало жалъ да погубва такъвъ храбъръ юнакъ. Какъ е свършилъ Дончо, не знаемъ нищо.

Докато турцитѣ изплатятъ изцѣло контрибуцията (августъ 1836 г.), руситѣ окупирали крепостъта Силистра. Капитанъ Мамарчевъ, който е билъ тамъ кметъ, почналъ тайно да крои нови революционни планове. Следъ като се оттеглили руситѣ, той отишълъ въ манастира Св. Никола при Капиново, между Търново и Елена, гдето между това всичко било приготвено за възстание. Въ последния, обаче, моментъ, когато българската борба за свобода трѣбвало да избухне, предателство разстроило всичко. Стариятъ хаджи Юрданъ отъ Елена решилъ да привлече въ дѣлото и своя роднина младия хаджи Юрданъ; довелъ го въ манастира и последниятъ постъпилъ въ числото на заговорницитѣ. Надвечеръ момъкътъ напусналъ манастира подъ предлогъ, че иска да отиде въ къщи да се приготви. А въ действителность той поелъ пжтя право за Търново и разказалъ тамъ всичко, що видѣлъ и